

برون داده‌های پژوهشی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد پرستاری و سطوح شاهدمحوری آنها

عباس حیدری، ملیحه صادق‌نژاد*

چکیده

مقدمه: پایان‌نامه‌های پرستاری یکی از مهم‌ترین منابع تولید علم و ایجاد شواهد برای عمل پرستاری هستند. هدف از مطالعه‌ی حاضر، بررسی برون داده‌های پژوهشی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی مشهد و سطح شواهد حاصل از آنها بود.

روش‌ها: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی مقطعی است. به منظور انجام این مطالعه، کلیه پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد پرستاری انجام شده طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۹۰ در دانشکده پرستاری و مامایی مشهد، بررسی و مقالات حاصل از آنها، از طریق مراجعه به پایگاه‌های اینترنتی معتبر مورد جستجو قرار گرفت. مقالات حاصل از نظر سطح شاهدمحوری و نوع مجله‌ای که در آن به چاپ رسیده‌اند مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج: ۹۲ پایان‌نامه در فاصله زمانی مذکور نگارش شده بود. از این پایان‌نامه‌ها، ۷۰ مقاله تاکنون منتشر شده است. ۳۹ درصد از پایان‌نامه‌های مورد بررسی در سطح شش (مطالعات توصیفی، کیفی، مقطعی)، ۳۸ درصد در سطح چهار (مطالعات موردشاهدی و هم‌گروهی) و ۲۳ درصد در سطح دو (مطالعات کارآزمایی بالینی تصادفی) شاهدمحوری قرار داشتند. مقایسه‌ی پنج ساله اول و دوم نشان داد که روش پژوهش به کار گرفته شده در پایان‌نامه‌ها، در نیمه اول زمان مورد بررسی، ۳۸ درصد و در نیمه دوم ۷۷ درصد، از نوع نیمه تجربی و تجربی بودند. همچنین ۴۱ درصد از پایان‌نامه‌ها در نیمه اول منتج به چاپ مقاله علمی-پژوهشی شده‌اند که این رقم به ۸۲ درصد در نیمه دوم ارتقا یافته است.

نتیجه‌گیری: متدولوژی پایان‌نامه‌های پرستاری به سوی پژوهش‌های متمرکز بر مداخلات بالینی و چالش‌های روز پرستاری تغییر جهت داده است و مقالات حاصل از این پژوهش‌ها در مجلات معتبرتر در حال انتشار است. در عین حال با توجه به اهمیت مراقبت مبتنی بر شواهد، ضروری است ساز و کارهای فردی و سازمانی برای افزایش سطح شاهدمحوری پژوهش‌ها، اجرا گردد.

واژه‌های کلیدی: مراقبت مبتنی بر شواهد، پایان‌نامه، کارشناسی ارشد، پژوهش پرستاری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / دی ۱۳۹۳؛ ۱۴(۱۰): ۸۷۹ تا ۸۸۷

مقدمه

زیستی، محیطی و حتی سیاسی-اجتماعی، به شواهد و اطلاعات بیش‌تر و دقیق‌تری جهت کنترل وضعیت سلامت جوامع نیاز دارد(۱). برای پیشرفت مداوم مراقبت از بیماران و نیز جامعه، پژوهش و توسعه روزافزون دانش پرستاری امری ضروری است(۲ تا ۳).

پژوهش، کوششی منظم برای حل یک مسأله و یا پاسخ دادن به سؤالی مشخص است(۴ تا ۵). پژوهش پرستاری تلاشی برای حل مسائل روز پرستاری و یا کشف و تفسیر حقایق جدید در کار بالینی، آموزش و مدیریت

دانش پرستاری از دامنه‌ای گسترده‌ای برخوردار است و به طور مداوم و متناسب با تغییرات مسائل بهداشتی،

* نویسنده مسؤول: ملیحه صادق‌نژاد، دانشجوی دکترای تخصصی پرستاری، کارشناس ارشد پرستاری داخلی-جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ایران. sadeghnezhadml@yahoo.com
دکتر عباس حیدری (دانشیار) گروه داخلی-جراحی، مرکز تحقیقات مراقبت مبتنی بر شواهد، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ایران. heidaryA@mums.ac.ir
تاریخ دریافت مقاله: ۹۳/۵/۲۹، تاریخ اصلاحیه: ۹۳/۸/۱۷، تاریخ پذیرش: ۹۳/۹/۱۶

آگاهی سرپرستاران از مراقبت مبتنی بر شواهد (۱۲ تا ۱۳)، کمبود زمان، کمبود انگیزه پرستاران بالینی (۷)، محدودیت‌های فردی و سازمانی (۷ و ۱۸ تا ۱۷)، قابل اجرا نبودن شواهد جدید در امر مراقبت، قابل اجرا نبودن نتایج تحقیقات در محیط بالینی (۱۲) و وجود نقایص متدولوژیک در تحقیقات (۱۰ و ۱۶)، در به کار گرفته نشدن نتایج پژوهش‌های پرستاری در مراقبت نقش دارند.

مسئله‌ای مناسب نبودن شواهد حاصل از تحقیقات پرستاری برای به‌کارگیری در بالین و نیز نقایص متدولوژیک، هشدار است برای محققان پرستاری که تحقیقات خود را با متدولوژی‌های مناسب‌تر و مبتنی بر مشکلات واقعی در بالین، طراحی و اجرا نمایند. سطح شاهدمحوری مناسب در پایان‌نامه‌ها، با به‌کارگیری روش تحقیق مناسب جهت دستیابی به نتایج کاربردی‌تر در بالین، ایجاد می‌شود. تحقیقات سطح یک که در قله هرم شاهدمحوری قرار دارند، پژوهش‌هایی هستند که معتبرترین نتایج را از نظر شاهدمحوری ارائه می‌دهند. سطح شش ضعیف‌ترین تحقیقات از نظر ایجاد شواهد کاربردی برای استفاده در بالین هستند (جدول یک) (۱۹). این در حالی است که مطالعات، به‌کارگیری مراقبت مبتنی بر شواهد را برای بهبود کیفیت مراقبت از بیماران و افزایش رضایت‌مندی آنان، ضروری می‌دانند (۲۰). لذا بررسی نوع روش تحقیق به کار گرفته شده در پایان‌نامه‌های پرستاری و تعیین سطح شاهدمحوری آنها، جهت شناسایی میزان کاربردی بودن نتایج آنها در بالین، می‌تواند راهنمایی معتبر باشد و راه را برای هدایت روند و خطوط تحقیقاتی پایان‌نامه‌های پرستاری، در آینده روشن سازد.

پرستاری است (۶). پژوهش‌های اولیه در پرستاری از بررسی‌های فلورانس نایتینگل (Florence Nightingale) در قرن نوزدهم آغاز شد. اما هدف اصلی از پژوهش‌های پرستاری در حال حاضر این است که بتوان از یافته‌های پژوهش‌ها در جهت بهبود وضعیت مراقبت‌های پرستاری و دستیابی به بهترین بازده مراقبتی، بهره گرفت (۵).

پرستاری مبتنی بر شواهد، یکی از اهداف ارزشمند و مورد توجه در حرفه پرستاری است و توانمندسازی پرستاران آینده در به‌کارگیری شواهد پژوهشی در عملکرد بالینی، یک ضرورت است که منافع آن در نهایت عاید بیمار خواهد شد (۷). چنین رویکردی مستلزم انجام پژوهش‌های دقیق و هدف‌مند در پرستاری است. پیشینی ایجاد برنامه‌های تحقیقی و آماده‌سازی پرستاران در روش شناسی تحقیق، از اوایل دهه ۱۹۵۰ آغاز شد. در آن زمان عمدتاً تأکید بر انجام تحقیق بود. از اواسط دهه ۱۹۷۰، اولین مدل‌های به‌کارگیری نتایج تحقیق از دو منظر فردی و سازمانی، مطرح گردید (۸).

یکی از مهم‌ترین منابع برای ایجاد شواهد، جهت شناسایی اقدامات مطلوب مراقبتی، پژوهش‌های پرستاری هستند (۹). علی‌رغم تأکید روزافزون بر مراقبت مبتنی بر شواهد، به عنوان روشی مطلوب جهت دستیابی به مراقبت بالینی مؤثر و بازده‌های مراقبتی مناسب، موانع متعددی بر سر راه به‌کارگیری شواهد تحقیقات پرستاری در بالین، در کشور ما وجود دارد. مطالعات در این زمینه نشان می‌دهد، در واقع بین آنچه که به عنوان دانش پرستاری وجود دارد و آنچه انجام می‌گیرد، همواره فاصله‌ای آشکار وجود داشته و دارد (۱۰). بسیاری از علل اجرایی نشدن مراقبت مبتنی بر شواهد، به ویژه شواهد تحقیقاتی در زمینه پرستاری در کشورهای مختلف، مشابه است (۱۱). عواملی چون عدم

جدول ۱: سطح شاهد محوری پژوهش‌ها بر اساس روش تحقیق بکار رفته در آنها

سطح شاهدمحوری روش پژوهش	نوع متدولوژی به کارگرفته شده در پژوهش
۱	مرورنظام‌مند یا فراتحلیلی که بر روی کارآزمایی‌های بالینی تصادفی کنترل شده، انجام شده باشد.
۲	کارآزمایی بالینی تصادفی

کارآزمایی بالینی غیرتصادفی با گروه کنترل	۳
مطالعات موردشاهدی و هم‌گروهی	۴
مرورنظام‌مند که بر روی مطالعات توصیفی و کیفی صورت گرفته باشد.	۵
مطالعات توصیفی، کیفی، مقطعی و اکولوژیک	۶

منبع: کتاب روش تحقیق در پرستاری، برنز و گرو (5)(Burns & Grove)

بهره‌مندی مراقبت پرستاری از یافته‌های آنها، مؤثر است (۱۰ و ۱). همچنین انتشار یافته‌های این تحقیقات، به عنوان معیاری از رشد و توسعه دانش پرستاری و نیز مخزنی علمی برای بهره‌گیری پرستاران و سایر افراد مرتبط با پرستاری در داخل و خارج از کشور است (۲ و ۵). از سوی دیگر سطح شواهد پایان‌نامه‌های پرستاری، بر میزان به کار گرفته شدن آنها در بالین مؤثر است و تحقق بازده‌های بالینی بهتر به دنبال به‌کارگیری نتایج تحقیقات در امر مراقبت را ممکن می‌سازد (۲ و ۲۱). بر این اساس، با توجه به عدم انجام پژوهشی در این مورد در دانشگاه علوم پزشکی مشهد پژوهش حاضر با هدف " بررسی برون‌دادهای پژوهشی پایان‌نامه‌های مقطع کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی مشهد طی سال‌های ۹۰-۱۳۸۱ و سطح شواهد حاصل از آنها " انجام گرفت. منظور از برون‌دادهای پژوهشی در مطالعه حاضر، مقالات حاصل از پایان‌نامه‌های مورد بررسی است که در مجلات به شکل الکترونیکی و یا غیرالکترونیکی به چاپ رسیده‌اند.

روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی، مقطعی است. به منظور انجام این مطالعه، کلیه پایان‌نامه‌های انجام شده مقطع کارشناسی ارشد طی یک دوره ده ساله (۱۳۸۱ تا ۱۳۹۰) در دانشکده پرستاری و مامایی مشهد در سال ۱۳۹۲ انتخاب و مقالات حاصل از آنها، از طریق مراجعه به پایگاه‌های اینترنتی، PubMed, Magiran, SID, Medlib, Eric, BEME, Google Scholar, IranMedex, مورد جستجو قرار گرفت. پژوهشگر در ابتدا با بررسی دستی پایان‌نامه‌ها، به تهیه لیستی از عناوین آنها پرداخت. سپس با در نظر گرفتن واژه‌های

تولید علم و توسعه بدنه‌ی دانش پرستاری یکی دیگر از اهداف پژوهش‌های پرستاری است (۴ تا ۵). به‌کارگیری روش تحقیق مناسب و مطابق با اصول و گام‌های صحیح، عاملی مهم در دستیابی به نتایج واقعی و دقیق در مسیر پژوهش است (۱ و ۱۰).

روش‌های متعدد پژوهش در تحقیقات پرستاری به کار گرفته می‌شود. به طور کلی می‌توان تحقیقات پرستاری را به دو نوع بنیادی و کاربردی تقسیم نمود. تحقیقات بنیادی اغلب در جهت توسعه‌ی بدنه‌ی دانش پرستاری انجام می‌گیرند و پایه‌ای را برای پژوهش‌های بعدی فراهم می‌نمایند. هدف اصلی پژوهش‌های کاربردی، حل مسائل روز پرستاری به ویژه در عرصه بالینی است (۴ تا ۵).

انتشار نتایج تحقیقات پرستاری جهت استفاده توسط پرستاران، دانشجویان پرستاری، مدرسین و مدیران پرستاری امری ضروری است. مطالعات بیانگر این واقعیت هستند که پژوهش‌های پرستاری از لحاظ کمی و کیفی در دنیا و نیز در کشور ما در حال افزایش هستند. بسیاری از یافته‌های این پژوهش‌ها در مجلات معتبر ملی و بین‌المللی منتشر می‌گردد که ابزاری مناسب برای آگاهی و استفاده از دانش به روز و بهبود عملکرد بالینی است (۲). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از پرستاران، اطلاعاتی از نتایج پژوهش‌ها ندارند و کاربرد نتایج تحقیقات توسط آنها در بالین، ضعیف گزارش شده است. از دلایل این مسأله، پیچیده بودن مقالات علمی و روش‌های آماری مطرح شده در آنهاست که درک نتایج پژوهش‌ها را برای پرستاران دشوار می‌سازد (۱۶).

نوع روش تحقیق به کارگرفته شده در پایان‌نامه‌های پرستاری به عنوان یکی از منابع تولید دانش، بر دقت، صحت و کاربردی بودن تولیدات علمی حاصل و

شاهد محوری پایان‌نامه، تعداد مقالات حاصل از پایان‌نامه، نوع مجله‌ای که مقاله در آن چاپ شده است (سطح علمی مجله)، زبان مقاله (فارسی، انگلیسی). روایی ابزار به وسیله روایی محتوایی با بررسی آن توسط ۱۰ نفر از متخصصین مربوطه انجام گرفت. جهت بررسی پایایی چکلیست مربوطه، از توافق بین ارزیاب‌ها استفاده شد. آنالیز داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS-11.5 و به کمک شاخص‌های آمار توصیفی (تعیین فراوانی نسبی و مطلق) صورت گرفت.

نتایج

در مجموع تعداد ۹۲ پایان‌نامه در فاصله زمانی مذکور دفاع شده بود. از این پایان‌نامه‌ها، ۷۰ مقاله تاکنون حاصل شده و به چاپ رسیده است. روش تحقیق به کارگرفته شده در پایان‌نامه‌ها در طی مدت زمانی مورد بررسی، در جدول ۲ به طور خلاصه آورده شده است.

کلیدی موجود در چکیده پایان‌نامه‌ها، در پایگاه‌های مذکور به جستجوی مقالات حاصل از آنها پرداخت. در صورتی که برای پایان‌نامه‌ای، مقاله‌ای طی جستجو به دست آورده نشد، ضمن تماس با دانشجوی نویسنده پایان‌نامه، در این خصوص از وی استعلام شد. چنانچه از پایان‌نامه‌ای دو مقاله کاملاً مشابه چاپ شده بود فقط یکی از آنها محاسبه گردید، اما اگر دو مقاله با عناوین متفاوت و مربوط به دو بخش مجزا از یافته‌های پایان‌نامه بودند، دو مورد محاسبه شد. مقالات به دست آمده در این ده سال، از نظر متدولوژی پژوهش و سطوح شاهدمحوری آنها و سطح علمی مجله‌ای که در آن به چاپ رسیده بود، در دو بازه زمانی پنج ساله (اول و دوم) مورد مقایسه قرار گرفت. متدولوژی پایان‌نامه‌ها مطابق با جدول یک مورد توجه قرار گرفت. ابزار مورد استفاده شامل فهرست و ارسای مشتمل بر شش آیت بود. آیت‌های این چک لیست عبارت بودند از: نوع متدولوژی پایان‌نامه، متناسب بودن متدولوژی برای هدف پایان‌نامه، سطح

جدول ۲: توزیع فراوانی نسبی و مطلق روش تحقیق در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد پرستاری طی سال‌های ۱۳۸۱ لغایت ۱۳۹۰

سال	مقطعی تعداد(درصد)	همبستگی تعداد(درصد)	نیمه تجربی تعداد(درصد)	تجربی تعداد(درصد)
۱۳۸۱	۰(۰)	۳(٪۱۱)	۲(٪۵/۷)	۱(٪۴/۷)
۱۳۸۲	۱(٪۱۱/۱)	۷(٪۲۶)	۲(٪۵/۷)	۰(۰)
۱۳۸۳	۰(۰)	۵(٪۱۸/۵)	۱(٪۲/۸)	۱(٪۴/۷)
۱۳۸۴	۲(٪۲۲/۲)	۳(٪۱۱)	۱(٪۲/۸)	۰(۰)
۱۳۸۵	۰(۰)	۲(٪۷/۵)	۴(٪۱۱/۴)	۲(٪۹/۴)
۱۳۸۶	۲(٪۲۲/۲)	۰(۰)	۸(٪۲۲/۸)	۳(٪۱۴/۲)
۱۳۸۷	۰(۰)	۱(٪۳/۷)	۰(۰)	۰(۰)
۱۳۸۸	۱(٪۱۱/۱)	۰(۰٪)	۴(٪۱۱/۴)	۴(٪۱۹/۳)
۱۳۸۹	۲(٪۲۲/۲)	۲(٪۷/۵)	۶(٪۱۷/۲)	۱(٪۴/۷)
۱۳۹۰	۱(٪۱۱/۱)	۴(٪۱۴/۸)	۷(٪۲۰)	۹(٪۴۳)
جمع کل	۹	۲۷	۳۵	۲۱
درصد	۹/۸	۲۹/۳	۳۸/۱	۲۲/۸

نیمه تجربی بوده است. همچنین از جمله مهم‌ترین طرح‌های تجربی که در میان موضوعات پایان‌نامه‌های

مطابق جدول فوق بیش‌ترین نوع روش پژوهش به کار گرفته شده در پایان‌نامه‌ها در فاصله زمانی مذکور از نوع

مورد بررسی وجود داشت، کارآزمایی بالینی بود. یک مورد پایان‌نامه نیز به روش طرح فاکتوریل (factorial) انجام گرفته بود.

از مقالات چاپ شده، ۹ مقاله (۱۲/۸ درصد) در مجلات علمی مصوب فارسی زبان، ۵۲ مقاله (۷۴/۴ درصد) در مجلات علمی-پژوهشی مصوب فارسی زبان، ۹ مقاله (۱۲/۸ درصد) در مجلات انگلیسی زبان به چاپ رسیده است. نتایج نشان داد که بیش از نیمی از مقالات حاصل از پایان‌نامه‌های مورد بررسی در مجلات علمی پژوهشی داخلی به چاپ رسیده‌اند. جدول ۳ جزئیات مربوط به وضعیت انتشار مقالات مذکور را نشان می‌دهد.

Archive of SID

جدول ۳: وضعیت انتشار مقالات حاصل از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد پرستاری بر اساس نوع مجلات طی سال‌های ۱۳۸۱ لغایت ۱۳۹۰

سال	عدم انتشار مقاله	علمی مصوب (فارسی)	علمی پژوهشی (فارسی)	علمی پژوهشی (انگلیسی ISI)
۱۳۸۱	۵ (٪۲۰)	۰ (۰)	۰ (۰)	۱ (٪۱۱/۸)
۱۳۸۲	۳ (٪۱۲)	۳ (٪۳۳/۲)	۳ (٪۵/۵)	۱ (٪۱۱/۸)
۱۳۸۳	۲ (٪۸)	۱ (٪۱۱/۸)	۴ (٪۷/۵)	۰ (۰)
۱۳۸۴	۴ (٪۱۶)	۰ (۰)	۲ (٪۳/۵)	۰ (۰)
۱۳۸۵	۱ (٪۴)	۲ (٪۲۲/۳)	۵ (٪۹/۵)	۰ (۰)
۱۳۸۶	۱ (٪۴)	۲ (٪۲۲/۳)	۱۰ (٪۱۹)	۰ (۰)
۱۳۸۷	۰ (۰)	۰ (۰)	۱ (۲)	۰ (۰)
۱۳۸۸	۰ (۰)	۰ (۰)	۹ (٪۱۷)	۳ (٪۳۳/۲)
۱۳۸۹	۳ (٪۱۲)	۰ (۰)	۷ (٪۱۳)	۲ (٪۲۲/۳)
۱۳۹۰	۶ (٪۲۴)	۱ (٪۱۱/۸)	۱۲ (٪۲۳)	۲ (٪۲۲/۳)
جمع کل	۲۵	۹	۵۲	۹
درصد	-	۱۲/۸	۷۴/۴	۱۲/۸

کارشناسی ارشد پرستاری طی یک دوره زمانی ۱۰ ساله، به تدریج از روش‌های پژوهشی توصیفی و مقایسه‌ای به سوی نیمه تجربی و تجربی گرایش یافته‌اند. همچنین مقالات حاصل از پایان‌نامه‌ها بیش از پیش در مجلات معتبرتر به چاپ رسیده‌اند. اما میزان کاربردی بودن نتایج این پایان‌نامه‌ها، مسأله‌ای قابل تأمل است، زیرا اکثر آنها از نظر متدولوژی در سطح شاهدمحوری پایینی قرار دارند که کاربرد یافته‌های آنها را در بالین از این منظر، با مشکل مواجه خواهد کرد. مقایسه پنج ساله اول و دوم بیانگر بهبود سطح شاهدمحوری پایان‌نامه‌ها در نیمه دوم زمان مورد بررسی بود. به طوری که فقط ۹ درصد از پایان‌نامه‌های انجام شده در نیمه اول در سطح شاهدمحوری دو قرار داشتند اما در نیمه دوم ۳۵ درصد پایان‌نامه‌ها با سطح شاهدمحوری دو به انجام رسیده بودند.

پژوهش نیکبخت و همکاران نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر، پژوهش بیش از گذشته مورد توجه اعضای هیأت علمی پرستاری قرار گرفته است، به طوری که بسیاری از آنها در کارگاه‌ها و دوره‌های مختلف مربوط به آشنایی با متدولوژی تحقیق و نیز مقاله نویسی علمی شرکت

از میان کل پایان‌نامه‌های مورد بررسی فقط دو پایان‌نامه وجود داشت که از هر یک از آنها دو مقاله حاصل شده بود و از یک مورد پایان‌نامه نیز سه مقاله حاصل شده بود که در مجموع تعداد کل مقالات حاصله را به ۷۰ مورد رساند.

در نهایت بررسی متدولوژی پایان‌نامه‌های مربوطه از نظر سطح شاهدمحوری نشان داد که ۳۹ درصد آنها (۳۶ مورد) در سطح شش، ۲۸ درصد (۳۵ مورد) در سطح چهار و ۲۳ درصد (۲۱ مورد) در سطح دو قرار داشتند. مقایسه پنج ساله اول و دوم نشان داد در نیمه اول فقط ۴ پایان‌نامه در سطح شاهدمحوری دو وجود داشته اما در نیمه دوم ۱۷ مورد پایان‌نامه با سطح شاهدمحوری دو به انجام رسیده بود.

بحث

هدف از مطالعه حاضر بررسی برون‌دادهای پژوهشی حاصل از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و نیز سطح شاهدمحوری این پایان‌نامه‌ها در یک بازه‌ی زمانی ده ساله بود. یافته‌های حاصل نشان داد که پایان‌نامه‌های

مطالعه‌ی مروری آمده است که دسترسی به نتایج تحقیقات معتبر، داشتن کفایت و شایستگی در انتقال و استفاده از نتایج در عملکرد و ایجاد بافت حمایتی که ایجادکننده جو خلاق و ذهنیت تحقیقی در سازمان باشد، از ملزومات اجرایی شدن عملکرد مبتنی بر تحقیق در پرستاری است. عدم حمایت از مراقبت مبتنی بر تحقیق و در نظر گرفته نشدن ساز و کارهای اجرایی آن در بالین، می‌تواند از مهم‌ترین عواملی باشد که از یک سو پرستاران را از مراقبت مبتنی بر شواهد دور می‌سازد و از سوی دیگر انگیزه‌ی محققین پرستاری را برای طراحی و اجرای تحقیقاتی با سطوح شاهدمحوری بالا و ارزشمند، کاهش می‌دهد (۸ تا ۹).

همچنین یزدی مقدم و همکاران در مطالعه‌ی توصیفی به بررسی علل کاربردی نبودن نتایج تحقیقات پرستاری در بالین، پرداختند. نتیجه بیانگر این واقعیت بود که بسیاری از محققین پرستاری با اولویت‌های پژوهشی پرستاری آشنایی ندارند و این سبب می‌گردد به سوی طرح‌های تحقیقاتی کم‌کاربرد بروند (۱۳). پایین بودن سطح شاهدمحوری تحقیقات، عاملی مؤثر بر عدم امکان کاربرد آنها در بالین است. بررسی متدولوژی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد در مطالعه حاضر نیز بیانگر این بود که بسیاری از تحقیقات پایان‌نامه‌ای در سطح شاهدمحوری پایینی برای به‌کارگیری در مراقبت پرستاری قرار دارند که این نتیجه با یافته‌های پژوهش جمشیدی و همکاران نیز همخوانی دارد. در مطالعه جمشیدی با بررسی سطوح شاهدمحوری پایان‌نامه‌های پرستاری در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه‌های تیپ یک کشور طی بازه زمانی ده ساله، نشان داده شد که بیش از نیمی از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد پرستاری در سطح شش شاهدمحوری قرار دارند (۱۹). از دلایل این مسأله می‌تواند، کمبود آگاهی محققین پرستاری از اولویت‌های پژوهشی و مشکلات روز بالینی پرستاری و نیز محدودیت‌های فردی و سازمانی در انجام تحقیقات با

کرده‌اند. همچنین مدیران آموزشی دانشکده‌های پرستاری تلاش می‌کنند با برگزاری چنین برنامه‌ها و کارگاه‌هایی، اعضای هیأت‌علمی را در جهت انجام پروژه‌های تحقیقاتی و نیز انتشار نتایج پژوهش‌های پرستاری، توانا سازند (۲۲). در پژوهش حاضر ۴۱ درصد از پایان‌نامه‌های انجام گرفته منتج به چاپ مقاله علمی-پژوهشی شده‌اند، در حالی که این رقم به ۸۲ درصد در پنج سال دوم ارتقاء یافته است که می‌تواند مؤید توسعه‌ی توانمندی اعضای هیأت‌علمی و دانشجویان پرستاری در نگارش و انتشار مقالات علمی باشد. از سوی دیگر افزایش تعداد پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد و متعاقب آن، افزایش پایان‌نامه‌ها در نیمه دوم زمان مورد بررسی، نیز می‌تواند از دیگر دلایل افزایش تعداد مقالات حاصل باشد.

همچنین بازارگادی و همکاران در پژوهشی به بررسی نظام‌های ارزشیابی اعضای هیأت‌علمی دانشکده‌های پرستاری در ایران و جهان پرداختند. نتایج آنها نشانگر این واقعیت بود که در سال‌های اخیر تغییراتی در نحوه ارزشیابی مدرسین پرستاری رخ داده است که از مهم‌ترین این تغییرات، معیار تعداد مقالات منتشر شده جهت ارتقای آنان بوده است (۲۳). این موضوع نیز می‌تواند دلیلی دیگر برای افزایش مقالات منتشرشده در نیمه دوم زمان مورد بررسی، در پژوهش حاضر باشد.

در پژوهش فرنچ (French) و همکاران آمده است که یکی از شیوه‌هایی که سبب می‌گردد پرستاران بیشتر از یافته‌های تحقیقات پرستاری در بالین استفاده نمایند این است که این تحقیقات با مسائل روز پرستاری در بالین مرتبط باشند و قابل به‌کارگیری در بالین باشند (۲۴). گرایش پژوهش‌های پرستاری به سمت تحقیقات کاربردی و مرتبط با مشکلات بالینی می‌تواند از دلایل افزایش پایان‌نامه‌هایی با روش‌های نیمه تجربی و تجربی باشد که در یافته‌های پژوهش حاضر نیز مشاهده شد.

مهرداد و همکاران به بررسی راهکارهایی برای توسعه عملکرد مبتنی بر شواهد در بالین پرداختند. در این

مجلات معتبرتر در حال انتشار است. در عین حال با توجه به اهمیت مراقبت مبتنی بر شواهد تحقیقاتی در پرستاری امروز، ضروری است ساز و کارهای فردی و سازمانی لازم برای افزایش سطح شاهدمحوری پژوهش‌ها، توسط مدیران آموزشی و بالینی پرستاری اجرا گردد. برگزاری کارگاه‌های مختلف برای محققین پرستاری و نیز پرستاران بالینی در کنار تمهیدات سازمانی حمایتی، برای اجرای مراقبت مبتنی بر شواهد، می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد.

قدردانی

نویسندگان مراتب سپاس و قدردانی خود را از مسؤولین محترم کتابخانه دانشکده پرستاری و مامایی مشهد و نیز دانشجویان گرامی که در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز برای انجام پژوهش ما را یاری نمودند، اعلام می‌نمایند.

سطح شاهدمحوری بالا باشد.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر عدم وجود روشی عینی جهت بررسی میزان استفاده از نتایج پایان‌نامه‌ها در بالین و نیز عدم امکان بررسی مقالات پذیرش شده بود. پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آینده میزان به‌کارگیری نتایج پایان‌نامه‌ها در مراقبت پرستاری و همچنین تأثیر آن بر بهبود کیفیت مراقبت و نیز رضایت‌مندی بیماران از مراقبت، مورد بررسی قرار گیرد.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، متدولوژی پایان‌نامه‌های پرستاری در دانشکده پرستاری و مامایی مشهد به سوی پژوهش‌های متمرکز بر مداخلات بالینی و چالش‌های روز پرستاری تغییر جهت داده است. از سوی دیگر مقالات حاصل از این پژوهش‌ها، بیش از پیش در

منابع

1. Sajadi A, Aliyari S, Farsi Z. [methodology tahghigh dar parastari: game nokhoste entekhabe mowzoue va nahveye negareshe onvan]. Majaleye daneshkadeye parastariye arteshe jomhoriye eslamiye iran. 2012; 12(2): 1-5. [Persian]
2. Latifi S, Khalilpour A, Rabiee OL, Amani N. [Barriers to Research Utilization Among Clinical Nurses]. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences. 2012; 22(89): 88-95. [Persian]
3. Tingen MS, Burnett AH, Murchison RB, Zhu H. The importance of nursing research. J nurs educ. 2009; 48(3): 167-70.
4. Polite FD, Beck CT. essential of nursing research. appraising evidence for nursing practice. 7th ed. philadelphia: lippincott; 2009.
5. Burns N, Grove SK. Understanding nursing research: Building an evidence-based practice. 5th ed. Saunders; 2010.
6. Memarian R, Mohammad E, Kermanshahi S, Masooleh SR. [Application of principles and research methods in nursing]. Tehran: Boshra; 2010. [Persian]
7. Parahoo K. Barriers to, and facilitators of, research utilization among nurses in Northern Ireland. J Adv Nurs. 2000; 31(1): 89-98.
8. Mehrdad N, Salsali M. [Strategies in developing research based nursing practice: A review article]. Iranian journal of nursing research. 2008; 3(8-9): 15-25. [Persian]
9. Mehrdad N, Salsali M, Kazemnejhad A. [Nurses' Attitudes toward Research Utilization in Clinical Practice]. HAYAT. 2007; 13(2): 41-52. [Persian]
10. Meijers JM, Janssen MA, Cummings GG, Wallin L, Estabrooks CA, YG Halfens R. Assessing the relationships between contextual factors and research utilization in nursing: systematic literature review. J Adv Nurs. 2006; 55(5): 622-35.
11. Brown CE, Wickline MA, Ecoff L, Glaser D. Nursing practice, knowledge, attitudes and perceived barriers to evidence-based practice at an academic medical center. J Adv Nurs. 2009; 65(2): 371-81.
12. Kermanshahi S, Parvinian A. [Barriers to Implementation of Evidence-Based Care: Viewpoints of Nursing Staff]. Iranian Journal of Medical Education. 2012; 12(2): 84-92. [Persian]

13. Yazdi Moghaddam H, Mohammadi E. [A study to determine the reasons why the results and findings of nursing research have not been applied effectively]. Quarterly of the Horizon of Medical Sciences. 2008; 13(4): 66-73. [Persian]
14. Adib-Hajbaghery M. [Factors Influencing Evidence-Based Nursing: A Qualitative Study]. Iran Journal of Nursing. 2006; 19(47): 17-33. [Persian]
15. Gerrish K, Clayton J. Promoting evidence-based practice: an organizational approach. J nurs manag. 2004; 12(2): 114-23.
16. Shayestehfard M, Houshyari H, Cheraghian B, Latifzadeh S. [Nurses' Opinion towards Barriers and Facilitators of Clinical Utilization of Research Results in Abadan and Khorramshahr Hospitals]. Iranian Journal of Medical Education. 2010; 10(4): 340-9. [Persian]
17. Melnyk BM, Fineout-Overholt E, Fischbeck Feinstein N, Li H, Small L, Wilcox L, et al. Nurses' Perceived Knowledge, Beliefs, Skills, and Needs Regarding Evidence-Based Practice: Implications for Accelerating the Paradigm Shift. Worldviews Evid Based Nurs. 2004; 1(3): 185-93.
18. Hutchinson AM, Johnston L. Bridging the divide: a survey of nurses' opinions regarding barriers to, and facilitators of, research utilization in the practice setting. J Clin Nurs. 2004; 13(3): 304-15.
19. R J, MR A, GH B. A Survey on the Levels of Evidence of Nursing Theses and Dissertations in Type 1 Medical Universities of Iran, 1991-2010. Iran Journal of Nursing (IJN). 2012;25(78):52-61.
20. Madarshahian F, Hassanabadi M, Khazayi S. [Effect of evidence-based method clinical education on patients care quality and their satisfaction]. Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences. 2012; 4(4): 189-93. [Persian]
21. Jamshidi Orak R, Alibeik MR, Banani GH. [A Survey on the Levels of Evidence of Nursing Theses and Dissertations in Type 1 Medical Universities of Iran, 1991-2010]. Iran Journal of Nursing. 2012; 25(78): 52-61. [Persian]
22. Nikbakht Nasrabadi A, Parsa Yekta Z, Barimnejad L. [Research development in Tehran Nursing and Midwifery School, 2004: an action research report]. hayat. 2005; 11(2 and 1): 5-13. [Persian]
23. Pazargadi M, Khatiban M. [performance evaluation of the faculty in some university]. journal of shahid beheshti school of nursing and midwifery. 2007; 57(16): 51-9. [Persian]
24. French B. Evaluating research for use in practice: what criteria do specialist nurses use?. J Adv Nurs. 2005; 50(3): 235-43..

Assessment of nursing MSc theses and their levels of evidence

Abbas Heydari¹, Maliheh Sadeghnezhad²

Abstract

Introduction: Nursing theses are one of the most important sources to provide knowledge and evidence for nursing practice. Thus, this study aimed to investigate the status of research outcomes of nursing MSc theses and their levels of evidence.

Methods: This study was a cross-sectional descriptive study. All MSc nursing theses conducted from 1381 to 1390 in Mashhad Nursing and Midwifery School were investigated. The articles extracted from these theses were studied as well. These articles were evaluated in terms of their levels of evidence and type of journal in which they were published.

Results: Out of 92 theses conducted in this period, 70 articles were published. 39 percent of these theses were in level 6 (descriptive, quantitative, and cross sectional), 38 percent were in level 4 (case-control and cohort studies) and 23 percent were in level 2 (randomized controlled trial). Comparisons between the first five years and the second five years regarding the study type showed that 38 percent and 77 percent of these theses were experimental and quasi-experimental studies in the first and second periods, respectively. Also 41 percent of the theses were published in journals in the first period whereas this number increased to 82 percent in second period

Conclusion: The results showed that the methodology of nursing MSc theses has moved toward clinical interventions and important nursing challenges and their resulting articles have been published in more scientific journals. Given the importance of evidence-based practice, it is necessary to develop individual and organizational mechanisms for promoting the levels of evidence in nursing research.

Keywords: Evidence-based care, MSc, thesis, nursing research.

Addresses:

¹: Associate Professor, Evidence- Based Caring Research Center, Department of Medical- Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran.

Email: heidaryA@mums.ac.ir

²: (✉) PhD Candidate in nursing, MSc in Medical-Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran. Email: sadeghnezhadm1@yahoo.com